

Mens & Maatschappij

125 leraren en 18 schoolleiders hebben voor negen leergebieden de benodigde kennis en vaardigheden (bouwstenen) in kaart gebracht. De bouwstenen dienen als basis voor de herziening van de kerndoelen. Hieronder vindt u een overzicht van het leergebied Mens & Maatschappij. Ga voor meer informatie naar www.curriculum.nu/mens-maatschappij.

Primair onderwijs

Onderbouw voortgezet onderwijs

1 Plaats en ruimte

1.1 Plaats en ruimte Leerlingen bouwen een geografisch wereldbeeld op wat betreft de indelingen van gebieden; de spreiding van verschijnselen; veranderingen in gebieden en hoe gebieden elkaar beïnvloeden.

Leerlingen verbreden en verdiepen hun geografisch wereldbeeld wat betreft relaties tussen gebieden, schaalniveaus, spreiding van verschijnselen, ruimtelijke ontwikkelingen en tegenstrijdig ruimtegebruik.

2 Tijd en chronologie

2.1 Tijd en chronologie Leerlingen ontwikkelen een historisch referentiekader (tijdsindeling en oriëntatiekennis), waarmee ze aanvullende kennis over eenvoudige historische gebeurtenissen in een historische context kunnen plaatsen.

Leerlingen verdiepen en verbreden hun kennis van het historisch referentiekader. Ze leren over de relaties tussen verschillende ontwikkelingen binnen het historisch referentiekader.

3 Welvaart, schaarste en verdeling

3.1 Keuzegedrag Leerlingen leren over economische keuzes. Ze leren hoe keuzes impulsief of overwogen genomen worden.

Leerlingen leren zelf budgetteren. Ze leren over economische keuzes binnen samenlevingen en de rol van de overheid hierbij. Ze leren hoe keuzes van invloed zijn de omgeving.

3.2 Productie en organisatie Leerlingen leren over de productie en dienstverlening van overheden, bedrijven en niet-commerciële organisaties. Ze leren over de locatiekeuzes van bedrijven en over vormen van samenwerking.

Leerlingen leren over de rol van de overheid en de werking van de arbeidsmarkt. Ze leren hoe de verdeling van het economisch resultaat wordt beïnvloed. Ze leren grondbeginselen van bedrijfsvoering.

4 Welzijn

4.1 Welzijn Leerlingen leren over hun eigen welbevinden in relatie tot dat van anderen binnen de groep. Ze leren over welzijn en hoe verschillende samenlevingen aankijken tegen welzijn.

Leerlingen leren over psychologische inzichten, sociale omstandigheden en dilemma's in de samenleving die welzijn en welbevinden beïnvloeden.

5 Ethiek

5.1 Waarden en idealen Leerlingen leren over hun eigen waarden en die van anderen. Ze leren over de invloed van ideaalbeelden op de samenleving. En over verschillen tussen idealen en de werkelijkheid.

Leerlingen leren over waarden en idealen; hoe deze zijn ontstaan en herkenbaar zijn in de samenleving. Ze leren dat idealen en werkelijkheid uiteen kunnen lopen en over ethische dilemma's.

6 Diversiteit

6.1 Mensbeeld en identiteit Leerlingen leren hoe hun persoonlijke identiteit voortkomt uit de wisselwerking tussen hun individuele en hun sociale identiteit. Ze leren hoe beeldvorming kan leiden tot een opgelegde identiteit.

Leerlingen leren dat identiteiten van personen en groepen (kunnen) veranderen net als de beeldvorming daarover; dat er verschillende mensbeelden zijn en over het verschil tussen lichaam en geest.

6.2 Cultuur Leerlingen leren dat mensen deel uitmaken van verschillende culturen en levensbeschouwelijke stromingen, die invloed hebben op iemands identiteit en dat culturen niet statisch zijn en (kunnen) veranderen.

Leerlingen leren over verschillende culturen en verschillende uitdrukkingsvormen en dat deze onderhevig zijn aan verandering. Culturen en levensbeschouwingen vallen niet samen maar er zijn wel verbanden.

Primair onderwijs

Onderbouw voortgezet onderwijs

7 Macht en gezag

7.1	Macht en gezag	Leerlingen leren over de democratische rechtsstaat, over vrijheid en gelijkheid en macht en gezag. En ze leren over hoe ze zelf invloed kunnen uitoefenen.	Leerlingen leren over het ontstaan en functioneren van de Nederlandse rechtsstaat en over andere staatsvormen. Zij leren hoe zij zelf invloed uit kunnen oefenen.
7.2	Samenwerking en conflict	Leerlingen leren hoe verschillende doelen of belangen kunnen leiden tot conflicten en tot samenwerking. Ze leren over internationale conflicten en internationale samenwerking.	Leerlingen leren over achterliggende motieven bij conflicten en samenwerkingsvormen. Ze leren over de langetermijneffecten van deze conflicten.

8 Vraagstukken

8.1	Globalisering	Leerlingen leren over internationale verwevenheid. Verscheidene processen zorgen voor het bestaan van wereldwijde netwerken. De gevolgen hiervan zijn deels zichtbaar in de directe leefomgeving.	Leerlingen leren dat verschillende groepen in de wereld voor- en nadelen van globalisering ondervinden; dat er voor de toekomst risico's en kansen aan verbonden zijn; dat globalisering tegenkrachten oproept.
8.2	Duurzame ontwikkeling	Leerlingen leren dat ze door hun behoeften en (on)bewuste keuzes invloed hebben op hun eigen kwaliteit van leven. Het besef ontstaat dat hierbij tegenstrijdige belangen kunnen spelen.	Leerlingen leren over de complexiteit van duurzame ontwikkeling: de invloed van leefstijl, het gebruik van technologie, de rol van bedrijven en overheden en de schaalniveaus waarop die effect hebben.
8.3	Technologie	Leerlingen leren over het gebruiken van technologische middelen. En ook dat samenlevingen in bepaalde tijden bepaalde technologie gebruikten en dat dit in de loop van de tijd verandert.	Leerlingen leren dat technologische ontwikkeling ontstaat door onderzoek. Dat technologie vaak bedacht is als antwoord op maatschappelijke vraagstukken, zoals op het vlak van veiligheid en welvaart.
8.4	Ongelijkheid	Leerlingen leren over de ongelijke verdeling van middelen als macht, bezit en status; en dat dit kan verschillen van tijd en plaats. Ze leren ook of ze deze verdeling rechtvaardig vinden.	Leerlingen leren over de verdeling van macht, bezit en status binnen samenlevingen in verschillende tijden en op verschillende plaatsen; de oorzaken en of deze verdeling wel of niet rechtvaardig is.

9 Denkwijzen

9.1	Denken in continuïteit en verandering	Leerlingen leren beschrijven en verklaren dat verschijnselen en situaties veranderen of hetzelfde blijven.	Leerlingen leren beschrijven en verklaren dat verschijnselen en situaties veranderen of in stand blijven en hoe de aard, het tempo, de omvang en impact van veranderingen (kunnen) zijn.
9.2	Denken vanuit meerdere perspectieven	Leerlingen leren hoe het kijken vanuit verschillende perspectieven kan helpen bij het begrijpen van situaties.	Leerlingen leren hoe zij verschillende perspectieven kunnen inzetten om tot verschillende oplossingen te komen en hoe eventueel toekomstscenario's te maken.
9.3	Denken vanuit de ander en jezelf	Leerlingen leren de denkbeelden en ideeën van henzelf en anderen te gebruiken bij het vormen van hun eigen beelden en ideeën.	Leerlingen leren hoe beelden en ideeën over anderen tot stand komen en hoe je kunt omgaan met verschillende denkbeelden en belangen.
9.4	Denken in overeenkomsten en verschillen	Leerlingen leren hoe zij overeenkomsten en verschillen kunnen verklaren.	Leerlingen leren hoe zij verschijnselen en ontwikkelingen aan de hand van overeenkomstige en onderscheidende kenmerken kunnen vergelijken en verklaren.

Primair onderwijs

Onderbouw voortgezet onderwijs

9.5	Denken in oorzaken en gevolgen	Leerlingen leren dat verschijnselen, ontwikkelingen en vraagstukken veelal meerdere oorzaken hebben en meerdere bedoelde of onbedoelde gevolgen kunnen hebben.	Leerlingen leren hoe je oorzaken en gevolgen van verschijnselen, ontwikkelingen, problemen en vraagstukken kunt beschrijven, verklaren en voorspellen.
9.6	Denken vanuit actoren en structuren	Leerlingen leren zich af te vragen welke verschillende actoren en structuren een rol (kunnen) spelen bij een maatschappelijk verschijnsel of gebeurtenis.	Leerlingen leren hoe verschillende actoren en structuren van belang zijn bij maatschappelijke ontwikkelingen en gebeurtenissen. Ze leren over de invloed ervan en hoe zich te verhouden tot actoren en structuren.
9.7	Denken in betekenis	Leerlingen leren hoe mensen verschillend kunnen denken. Ze leren hoe mensen vanuit hun achtergrond kunnen verschillen in het geven van betekenis.	Leerlingen leren hoe levensbeschouwing, cultuur, gedeelde- en persoonlijke ervaringen van invloed zijn op het geven van betekenis. Ze leren betekenissen herkennen en analyseren en hun uniciteit te ervaren.

10 Werkwijzen

10.1	Informatie verwerven en verwerken	Leerlingen leren hoe zij uit bronnen informatie kunnen verzamelen, selecteren, interpreteren en verwerken, om zo hun informatievraag te beantwoorden en te presenteren.	Leerlingen leren adequate zoekstrategieën te hanteren om informatie te verzamelen, te selecteren, te interpreteren en te verwerken. Ze leren de conclusies te presenteren en het proces te evalueren.
10.2	Onderzoeken	Leerlingen leren, vanuit een gegeven of zelfgekozen onderzoeksvraag, een onderzoek begeleid uit te voeren. Naar aanleiding van het onderzoek leren ze conclusies te formuleren en deze te presenteren.	Leerlingen leren een verklarende onderzoeksvraag op te stellen; op gestructureerde wijze te onderzoeken en de resultaten te presenteren. Ze leren te reflecteren op proces en uitkomst van het onderzoek.
10.3	Waarderen, redeneren en argumenteren	Leerlingen leren hoe zij argumenten kunnen wegen, hoe zij argumenten kunnen inzetten in een redenering en dat argumenten verschillend kunnen worden gewogen.	Leerlingen leren hoe zij vanuit verschillende bronnen, waarden en belangen kunnen wegen. Ze leren hun mening te onderbouwen vanuit meerdere perspectieven en standpunten van anderen.

Legenda

	Referentiekaders (grote opdracht)		
	Concepten (grote opdracht)		
	Vraagstukken (grote opdracht)		
	Denkwijzen (grote opdracht)		
	Werkwijzen (grote opdracht)		
			Bouwstenen